

Mutta suuri parlamenttireformi 1830-luvulla ja vapaamielisen Gladstonen ja vanhoillisen Disraelin kilvan toimeenpanemat reformit ja vähittäin tehdyt myönnytykset syville riveille ovat vapauttaneet ja mahdollisesti edelleenkin vapauttavat Englannin suuremmista mullistuksista, jotka epäilemättä kerran odottavat niitä kansoja, joissa sosiaalinen ymmärrys on hallitsevissa piireissä vähäinen tai aivan kuollut.

3. 2. 24.

TYÖVÄKI JA ÄLYMYSTÖ.

Kuulee usein käytettävän kahta jo melkein kulunutta lausepartta: »Tieto on valtaa», ja »Sivistys tekee vapaaksi». Ja näissä lauseissa piileekin äärettömän suuri totuus. Mutta miksi oikeastaan yksityinen ihminen hankkii itsellensä tietoa ja sivistystä? Ainoastaan tahi pääasiallisesti itseänsäkö varten? Niin tekee itsekäs ihminen, egoisti, joka tässä suhteessa on eläimen tasolla eikä siis ole mikään »luomakunnan kruunu». Mutta tätä itsekästä kantaa ei sovi kenenkään Kasper Schmidtin (Stirnerin) tavalla meidän aikoinamme enää suorastaan myöntää: täytyy ainakin sanoa, että tuo yksilön toiminta tarkoittaa »isänmaan» hyvää tai kulttuurin kohottamista. Ja kuitenkin, kuinka usein tuo »isänmaa» on vain helisevä kulkunen suhteellisen pienen nurkkakunnan palvelemiseksi; ja kuinka usein kulttuuri vain utukuva, tietojen kartuttamista parempien elinehtojen saavuttamiseksi omalle rakkaalle persoonalle!

Totta tosiaan! Ei isänmaan kohottaminen ole mitään pienen nurkkakunnan palvelemista eikä kulttuurin viljeleminen omien etujen kalastusta. Tieto ja sivistys kulkevat isänmaankin rajojen yli ja niitten viljelemisen tulee merkitä kansojen kurjuudessa ja kärsimyksissä

elävien suurten laumojen kohottamista niiden avulla voimakkaiksi ja vapaiksi. Ken ei tätä ymmärrä, hän ei ole mikään isänmaan ja kulttuurin *varsinainen edistäjä korkeimmassa mielessä*, hän voi olla sitä vain *hyvin rajoitetussa määrässä*, vaikka hän luulisi olevansa hyvinkin suuri kulttuurin edistäjä ja tieteen harrastaja. Ja hän on suorastaan kulttuurin ja sivistyksen vihollinen, jos hän levittää kansaan yksipuolista sivistystä ja karttaa semmoista, joka oleellisesti tarkoittaa kansan enemmistön todellista vapauttamista. Ken rohkeasti ja itsenäisesti levittää kansan enemmistöön sen todellista vapautumista edistäviä tietoja — ainoastaan hän on tulevaisuuden korkeimman kulttuurin kannattaja ja levittäjä.

Katsokaamme ympärillemme! Mitä me näemme tässä suhteessa viime aikoina tehdyn? Tosiasia on, kuten kaikissa suurissa liikkeissä, joille tulevaisuus kuuluu, että ainoastaan harvat »isänmaan» ja »kulttuurin» kannattajat ovat voineet kohota tuolle korkeimmalle asteelle. Miten on asianlaita esim. yliopiston professorien keskuudessa? Näiden joukossa on kyllä muutamia, joiden katse on ulottunut muita ylemmäksi, kuten esim. ruotsalaiset Bengt Lindfors ja Knut Vicksell, norjalaiset Nansen ja Bull, venäläiset Michael Pokrowskij ja Timirjasew, italialaiset Enrico Ferri ja Arturo Labriola y. m.; kuuluisia kirjailijoita, kuten Anatole France, Bernhard Shaw (Shoo) ja Maksim Gorkij, Ranskan, Englannin ja Venäjän nykyään suurimmat kirjailijat y. m.; vieläpä jalomielisiä hengellisiä miehiä, kuten Kutter, Pflüger, Göhre y. m. Mutta yleensä rajoittuu »korkeimman sivistyksen» edustajien näköpiiri sangen ahtaaksi. Kuuluisaksi on käynyt Du Bois-Reymond'in (Dy Boa-Remong), mainion tiedemiehen, lausunto, että korkeimman kulttuurin kannattajat Saksassa olivat »Hohenzollern'ien (se on absolutistisen keisarivallan kannattajien) henkinen vartiojoukko» (die geistige Leibwache der Hohenzollern): Treitschke värensi historian hallitussuvun hyväksi, ja Albert Schäffle-

kin, joka kirjoitti melkein sosialistisen »Die Qwintessenz des Sozialismus», peräytyi myöhemmin jotenkin kurjasti. Sentakia väitti jo kuuluisa Saksan runoilija G. Herwegh omasta kokemuksesta, että »professori on valtion uskollinen ja tottelevainen palvelija, hänellä ei ole korkeampaa velvollisuutta kuin valmistaa uusia valtion uskollisia ja tottelevaisia palvelijoita». Ja jos ennen joku Saksan professoreista uskalsi esittää uusia aatteita, niin häntä surkeasti vainottiin, kuten esim. Hannoverin ruhtinas Ernst August menetteli molempien kuuluisain Grimmien ja viiden muun Göttingen'in professorin suhteen, kun nämä uskalsivat lausua suorat sanat hänen valtiokaappauksestaan, ja älykäs professori Werner Sombart sai mennä joksikin ajaksi jonkinlaiseen henkiseen maanpakoon, silloin Breslauhun, koska levitti »kulttuurista» totuudenmukaisemmin ihmiskunnan enemmistön vapauttamiseksi. Ja tavallisesti S. on puhunut siitä, että muka »tiede ja sen oppi on vapaa». Hän sanoi, että ainakaan Saksan yliopistoissa ei sosialidemokraatti saa opettaa edes fysiikkaa (tarkoittaa toht. Aronsia), kun sitävastoin mikä tomppeli (Trottel) tahansa voi päästä vakinaiseksi professoriksi, jos hän vain on oikeuskoinen (gesinnungstüchtig). Ainoastaan Preussin tiedeakatemian elinkautista sihteeriä, tuota melkein hirveän oppinutta ja nerokasta Theodor Mommsenia ei edes Saksan korkein oikeus »uskaltanut» tuomita, vaikka hän teki ankaria syytöksiä kaikkivaltiasta rautakansleria Bismarckia vastaan, joka kyllä puolestansa uskalsi, huolimatta Berlinin yliopiston professoreista, tyrkyttää heidän keskuuteensa kaksi käytyreistään: herrat Schweeningerin ja kelvottoman Reinhardtin (eräs Sombartin Trottel).

Ja ylioppilaat sitten, sivistyksen ja kulttuurin nuori kaarti! Ovatko he ymmärtäneet (poikkeuksia lukuunottamatta) yllämainitun suuren tehtävänsä? Saksassa ja Itävallassa muodostui lähes kolmekymmentä vuotta sitten ylioppilaitten keskuudessa eräs akateeminen seura, joka julkaisi pari aikauslehteäkin ja kutsui itse

Bebelinkin pitämään eräissä juhlassa loistavan puheensa; samoin syntyi Ruotsissa eräs seura nimeltä »Ylioppilaat ja työväestö» (Studenter och arbetare), ja meilläkin oli kerran samanlainen seura, jossa minäkin sain pitää erään esitelmän. Mutta kaikki nämä yhdistykset ovat nyt kuolleet, jättämättä mitään erikoisempaa jälkeä:*) Ainoastaan Venäjän ylioppilaat menivät varsinaisen kansan, työväestön ja talonpoikien, keskuuteen. Ainoastaan he ymmärsivät tuon suuren tehtävänsä levittämällä kansan keskuuteen todellista kulttuuria.

Mistä johtuu tuo nurjamielisuus ihmiskunnan korkeimpia ihanteita kohtaan, niitä kulttuuri-ihanteita kohtaan, jotka tosiaan kohottavat kansojen pimeydessä eläviä suuria laumoja valoon ja vapauteen? Tähän antaa selvän vastauksen historiallisen materialismin eli — koska sillä ei ole mitään tekemistä filosofisen materialismin kanssa — taloudellisen historiateorian oppi, jota etenkin Marx on perustellut ja jonka monet porvarilliset tutkijat, kuten prof. Lamprecht y. m., ovat omaksuneet. *Professorit, kirjailijat, papit y. m. pitävät ennen kaikkea silmällä taloudellisia etujaan ja paikallaan pysymistään, ja ylioppilaat taas pyrkivät taloudellisesti edullisiin paikkoihin nykyisessä yhteiskunnassa.*

Tämän johdosta on niitä vastaan, jotka huolimatta vastuksista nousevat korkeammalle tasolle kulttuurin levittämisessä, syntynyt kahdeltakin taholta vainoa ja vihaa. Nämä henkilöt ovat ainakin alkuaikoina lähteneet n. s. »sivistyneistä» piireistä, ja nämä ovat sentakia sokeudessaan lukeneet anateeman (kirouksen) noitten »luopioitten» ylitse. Mutta toiseltakin taholta, syvien rivien keskuudesta, he ovat useasti saaneet osaksensa epäluuloa ja moitetta. Se on välistä ollut hyvinkin ansaittua, sillä moni tällainen mies on näytätynyt häilyväksi: itse Franz Mehringkään, »Saksan

*) Suomessa se on jälleen vironnut eloon — kuinka pitkäksi ajaksi? (Myöhempi lisäys).

»sosialidemokratian» älykäs kirjoittaja, joka lopulta oli selvä kommunisti, ei ole tästä moitteesta vapaa. Vielä pahempi on, että moni tällainen kansanjohtaja on osoittanut muka »sivistyksensä» nojalla itsevaltiaan tai diktaattorin oireita, joita kerrassaan ei missään nimessä saa sallia. Sanoihan itse Bebelkin, josta suuri tiedemies Mommsen kerran porvariston hämmästykseksi lausui hyvin ylistäviä sanoja, eräässä puoluekokouksessa, ettei häneenkään saa ehdottomasti luottaa, vaan hänenkin toimenpiteitään on pidettävä tarkasti silmällä. Mutta toiselta puolen olisi tietysti aivan järjetöntä katsella epäluuloisin silmin kaikkia »sivistyneitten» piireistä lähteneitä henkilöitä, jotka ovat ymmärtäneet ekonominen kehityksen kulun maailman historiassa ja uhrautuvaisesti antautuneet sen palvelukseen. Sillä mitä olisivat suurten ihmisjoukkojen pyrkimykset valoon ja vapautteen ilman Marxia, Engelsiä, Lassallea, Jaurèsia (Schores), Tshernishewskiä ja Leniniä, mitä Ranskan suuri vallankumous ilman Rousseauta (Rusoo), madame Rolandin salonkia, Mirabeauta (Miraboo) y. m.?

Mutta paraiten ratkaistaan tämä kysymys siten, että *kansojen syvistä riveistä nousee uusi intelligenssi* (älymystö), joka vie maailman korkeimman kulttuurin eteenpäin ja johon varsinkin Englannin alemmat kerrokset ovat tietä viitoittaneet. Ja ovathan jo useat »alhaisen» henkilöt näyttäneet loistavaa esimerkkiä: m. m. satulaseppä Auer, sorvari Bebel, nahkuri Dietzgen (Diitsgen), jota Marx suuresti kunnioitti ja nimitti »meidän filosofiksemme», kirjaltaja Proudhon (Pru-dong) ja nyt viimeksi maalaistyöläisen poika MacDonald. Ja varsinkin missä työläisillä ja alemmilla kansankerroksilla on omia sivistyslaitoksia, työväenopistoja ja työväen akatemioita, sieltä voi toivoa tällaisia oikeita korkeimman kulttuurin asianajajia, kunhan vain nämä eivät »sivistyksensä» nojalla vieraannu suuresta tehtävästään! Me voimme silloin toivoa paljon enemmän semmoisia henkilöitä, jollaisia jalo venäläinen tienraivaaja Nikolai Tshernishewski, hän, jota itse

Marx kutsui »suureksi venäläiseksi oppineeksi ja kriitikoksi» ja jonka teosten takia sama Marx 53 vuoden vanhana opiskeli venettä, kuvaa seuraavin miehekkäin sanoin: »Säästäkäämme ihailumme yksin niille, jotka rientäen aikakautensa edelle hankkivat itsellensä sen kunnian, että jo edeltäpäin näkevät tulevien päivien aamuruskon, ja joilla myös on rohkeutta ilolla tervehtiä sen tuloa. Että voit kohottaa itsenäisesti ja ylpeästi äänesi, jos sinua vastaan meluaa samanaikaisen yhteiskunnan mielipide, että voit taistella voimaa vastaan, joka sinua panettelee sen joukon hyväksi, joka sinua ei ymmärrä eikä sinua tunne, että löydät omassa itsesessäsi tunnustukseksi, voimasi ja toiveesi, että voit kulkea päämääräsi kohti murtumattomalla sielulla ja pyhällä oikeuden janolla, katsomatta siihen, seuraako joukko sinua vai eikö, ja pääsemättä niihin korkeuksiin, joihin sinä vain voit osoittaa tien jälkeenjääneelle sukupolvelle, ja että vihdoin voit päättää elämäsi katkerassa sielun ja sydämen yksinäisyydessä — tämä se ansaitsee ikuista ihailua, ja niitten kunniaksi, jotka ovat kyenneet suorittamaan tämmöisiä urotöitä, sirottakoon maailmanhistoria suitsutuksensa.»

Kuinka kauniisti lausuttu!

Seuratkaamme kaikki ylevämielisen venäläisen jaloa neuvoa; kulkekaamme jokainen ihmiskunnan palveluksessa pelkäämättä ja varman vakaumuksemme mukaan maailman korkeinta ihannetta kohti, tervehtien tulevien päivien »aamuruskoa», jonka me näemme nousevan loistavana kaukaiselle taivaanrannalle.

TYÖVÄESTÖ JA SUOMEN ITSENÄISYYS.

(Sos.-dem. puolueen 25-vuotisjuhlassa Hämeenlinnassa pidetty puhe.)

August Bebel lausui kerran eräässä puheessaan akateemiselle nuorisolle, josta monesti olen huomauttanut,